

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-01-20

Vår referens

Ulrika Glaser

Utvecklingssekreterare

ulrika.glaser@malmo.se

Remiss angående beslut KSAU §503 Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism (STK-2022-1456)

FSKF-2024-13711

Sammanfattning

Förskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig över en remiss från kommunstyrelsen angående förslag till *Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism* (Dnr STK-2022-1456). Förskoleförvaltningen delar uppfattningen om behovet av ett strategiskt arbete gällande afrofobi och antisvart rasism samt ambitionerna i föreslagna plan.

Förskoleförvaltningen anser också att arbetet ryms inom förskolans grunduppdrag så som det är formulerat i nationella styrdokument, då förskolans uppdrag innefattar att arbeta mot rasism och alla diskrimineringsgrunder integrerat, samt inom den styrning som finns i Malmö stads värdegrund och policy för mänskliga rättigheter som gäller alla medarbetare i staden. Förskoleförvaltningen anser emellertid att ytterligare styrning i form av en plan gällande afrofobi och antisvart rasism riskerar att ta fokus från och begränsa förutsättningarna av det samlade arbete som sker i befintliga processer kopplade till området samt även kan leda till ökat behov av administration i form av stöd vid implementering och uppföljning.

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Remiss angående beslut KSAU §503 Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism (STK-2022-1456)
- Remissversion - Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism
- G-Tjänsteskrivelse Förskolenämnden 250129 Remiss angående beslut KSAU §503 Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism (STK-2022-1456)
- Förslag till yttrande över Remiss angående beslut KSAU §503 Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism (STK-2022-1456)

Beslutsplanering

Ordförandeberedning FSKN 2025-01-20

Förskolenämnden 2025-01-29

Beslutet skickas till

Kommunsyrelsen

Ärendet

Förskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig över en remiss från kommunstyrelsen angående *Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism* (Dnr STK-2022-1456).

Kommunstyrelsen beslutade i oktober 2022 att ge stadskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag på handlingsplan mot afrofobi (STK-2022-950). Stadskontoret har tagit fram ett förslag till *Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism* för åren 2025 – 2028.

Förslaget till *Plan för Malmö stads arbete mot afrofobi och antisvart rasism* är en del i Malmö stads arbete med mänskliga rättigheter och uttrycker en strävan efter att uppnå de globala målen i Agenda 2030. Intentionerna med planen är att stärka stadens arbete mot rasismen lokalt. I planen refereras till studier som visar på att afrosvenskar missgynnas i samhället och löper stor risk att utsättas för bland annat diskriminering, hatbrott och våld. Arbetet med planen ska utgå från ett intersektionellt angreppssätt, vilket innebär undersökande av hur rasismen kan yttra sig och påverka människor på olika sätt utifrån bland annat kön, religion, etnisk tillhörighet och ålder.

Mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i förskolans styrande författningar

Utbildningen i förskolan har ett tydligt framskrivet krav på att utformas i enlighet med mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar. I det följande redogörs för hur aktuella författningar styr förskolans grunduppdrag kopplat till frågan.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska även vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § i skollagen).

Utbildningen i förskolan ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på (1 kap. 4 §, skollagen, Lpfö, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag).

Diskrimineringslagen som är styrande i förskolan har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön,

könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (1 kap. 1 § Diskrimineringslagen). Barnkonventionen blev svensk lag 2020 och innehåller styrande bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

Därtill styr skollagen och diskrimineringslagen huvudmannens förebyggande, främjande och åtgärdande arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Som huvudman ska förskolenämnden se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn samt att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. skollagen, 1 – 3 kap. 1 §§ Diskrimineringslagen).

Enligt styrande författningar ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna och att förskolans rektor som ansvarar för att leda och samordna det pedagogiska arbetet på förskolan även har ansvar för att utbildningen på förskolan inriktas mot de nationella målen (2 kap. 8 och 9 §§ skollagen, Lpfö18, 2.8 Rektorns ansvar). Alla som arbetar i förskolan ska också följa de normer och värden som förskolans läroplan anger och bidra till att genomföra förskolans uppdrag (2 kap. 15 § skollagen, Lpfö 18, 2. Mål och riktlinjer). Samtliga medarbetare omfattas också av en anmälningsskyldighet vid misstanke om diskriminering eller annan kränkande behandling. När medarbetare får en signal om att ett barn kan ha blivit utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling ska en anmälan ske till rektorn. Rektor ska i sin tur anmäla ärendet till huvudmannen och (utifrån förskoleförvaltningens rutiner) på delegation av förskolenämnden, utreda händelsen samt vidta skäliga åtgärder i syfte att förhindra diskriminering i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Sammanfattningsvis är uppdraget att motverka rasism tydligt inskrivet i styrande nationella styrdokument för förskola. Att arbeta mot olika former av rasism är att arbeta för mänskliga rättigheter och allas lika värde. Att följa upp och utveckla utbildningen utifrån den nationella styrningen i skollag och läroplan är enligs skollagen rektors och huvudmans ansvar inom ramen för systematiskt kvalitetsarbete (4 kap. skollagen).

Kommunala styrdokument för arbetet med mänskliga rättigheter

Förutom ovan nämnda styrning ger Malmö stads *Policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet* alla medarbetare en vägledning i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna på lokal nivå i Malmö stad.

Malmö stads värdegrund beskriver ett förhållningssätt mellan alla Malmö stads medarbetare som förväntas genomsyra hur alla arbetar och förhåller sig till barn, kollegor, malmöbor och andra vi möter i vårt arbete. Denna överenskommelse ska vara känd av alla medarbetare och ingår i introduktionen av nyanställda. Detta innebär att medarbetare i förskoleförvaltningen förväntas ha kännedom om, och i sin tjänsteutövning efterleva de demokratiska värderingar som samhället vilar på, diskrimineringsgrunderna och den rådande värdegrund som ska genomsyra utbildningen i förskolan.

Förskoleförvaltningens arbete

Inom ramen för förvaltningens systematiska kvalitetsarbete följer nämnden och förvaltningen upp grunduppdraget enligt skollag, läroplan och andra styrande författningar. Det är också inom denna process som eventuella brister identifieras och åtgärder vidtas.

Förvaltningen bedriver ett målinriktat arbete för att förebygga risker och förhindra diskriminering och kränkande behandling samt främja likabehandling. Varje förskola tar årligen inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet fram en plan mot diskriminering och kränkande behandling. I planen ska förskolan göra en kartläggning av verksamheten och utifrån den dra slutsatser om vilka risker det finns för diskriminering och kränkande behandling och hur förskolan ska arbeta för att förebygga dessa.

Förvaltningen har framtagna rutiner och riktlinjer kopplade till det uttalade ansvaret att skyndsamt anmäla, utreda och vidta skäliga åtgärder i arbetet för att motverka diskriminering och kränkande behandling samt främja likabehandling. Vid misstanke om att ett barn blivit utsatt för en kränkning samt trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i skollag och diskrimineringslag arbetar förvaltningen för att skyndsamt anmäla, utreda och vidta skäliga åtgärder för att förhindra att det sker igen. Det pågår ett löpande systematiskt arbete på området med syfte att förbättra.

Förvaltningen följer upp och sammanställer årligen ärenden kring diskriminering och kränkande behandling, som ett stöd i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. En rapport för perioden 2014 – 2023 har redovisats för nämnd i syfte att ge huvudmannen en övergripande bild av de ärenden som rapporteras och hanteras av de kommunala förskolorna i Malmö stad. Vidare pågår ett arbete för att utveckla och förbättra det åtgärdande arbetet med kränkingsanmälningar genom en process för mer ändamålsenlig digital ärendehantering.

Inom förvaltningen pågår ett ständigt utvecklingsarbete på övergripande nivå som handlar om att höja kvaliteten och öka likvärdigheten på kommunens förskolor. Tillgången till medarbetare med formell kompetens i förskolan men även rektors

förutsättningar att i samarbete med det nära ledningsstödet och tillsammans med alla medarbetare ta helhetsansvar för realiserandet av läroplansuppdraget, är avgörande för utvecklingen av verksamhetens kvalitet. Det senaste året har särskild vikt lagts vid att utveckla arbetssätt och samarbetsformer som bättre kan möta behoven i förskolorna.

Med utgångspunkt i den senaste kunskapen om förskolornas förutsättningar fattade förskolenämnden i januari 2024 beslut om prioriterade områden i det övergripande arbetet. Här betonades huvudmannens arbete för att stärka verksamhetens kompetensförsörjning och förutsättningarna för rektor och det nära ledningsstödet som helt avgörande för kvaliteten i verksamheten. En formell och hög kompetens hos förskolornas medarbetare, en fördelning av kompetens som möter behoven i barngrupperna och god ledningsförmåga är avgörande förutsättningar för att förskolans grunduppdrag ska kunna uppnås och att insatser ska få önskad effekt. Om inte tillgången till denna kompetens finns på kommunens förskolor får heller inte styrning avsedd effekt.

Förskoleförvaltningen har, sedan dess tillkomst 2013, löpande genomfört kompetensutvecklingsinsatser kopplade till läroplansområdena *Förskolans värdegrund och uppdrag* samt *Normer och värden* liksom arbetet mot diskriminering och kränkande behandling enligt skollagen. Ett praktisknära stöd erbjuds även verksamheterna genom specialistkompetens i form av utvecklingspedagoger, specialpedagoger och psykologer.

Förvaltningen har även möjlighet att använda utbildningsförvaltningarnas gemensamma stödresurs Pedagogisk inspiration (PI) vid behov. PI Malmö omvärldsbevakar aktuell skolforskning och samverkar bland annat med högskolor och universitet. PI Malmö stödjer, stimulerar och initierar till praktisknära forskning och utveckling inom förskola, skola, gymnasium och vuxenutbildning i Malmö stad med utgångspunkt i de olika verksamheternas behov. Ett uppdragsområde för PI är att särskilt stödja kunskapsutveckling kopplad till läroplansområdet normer och värden.

Förskoleförvaltningens synpunkter

Förskoleförvaltningen anser att arbetet mot all form av rasism och diskriminering är viktigt och instämmer i att det finns behov av insatser på området såväl riktat till förskolans medarbetare som till alla medarbetare i Malmö stad. Vidare ställer sig förvaltningen bakom de ambitioner och målsättningar som uttrycks i arbetet med mänskliga rättigheter. Dock anser förvaltningen att detta område ryms inom förskolans grunduppdrag så som det är formulerat i nationella styrdokument, då förskolans uppdrag innefattar att arbeta mot rasism och alla diskrimineringsgrunder integrerat, samt inom den styrning som finns i Malmö stads värdegrund och policy för mänskliga rättigheter som gäller för alla medarbetare i staden. Förskoleförvaltningen vill understryka att uppföljningen av förskolornas arbete inom området görs inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet samt inom uppföljningar av det systematiska

arbetsmiljöarbetet liksom av aktiva åtgärder mot diskriminering (förebyggande arbetet för att identifiera strukturella risker för diskriminering eller repressalier). Det bör därmed inte ställas krav på parallella processer för detta.

Förskoleförvaltningen vill även lyfta regeringens nyligen beslutade *Handlingsplan mot rasism och hatbrott* ([Handlingsplan mot rasism och hatbrott - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491313/1/Handlingsplan-mot-rasism-och-hatbrott)). Den nationella handlingsplanen är främst tänkt att skapa en struktur för det nationella arbetet mot rasism och hatbrott och bidra till arbetet på lokal och regional nivå, bland annat genom att skapa förutsättningar för att kunskap och verktyg som tas fram når ut och kan användas inom kommunala och regionala verksamheter. Denna nationella handlingsplan har ett heltäckande perspektiv som omfattar alla former av rasism samtidigt som ett särskilt fokus läggs på vissa former av rasism: antimuslimsk rasism, antisemitism, antisvart rasism, antiziganism och rasism mot samer. Handlingsplanen är tänkt att ta ett helhetsgrepp om arbetet inom området och samtidigt synliggöra olika former av rasism och de särskilda utmaningar, behov och åtgärder som kopplas till dem samt understödja en samlad och tydlig styrning på området med fokus på måluppfyllelse. Den nationella handlingsplanen lägger därmed grunden för att det riktade arbetet mot olika former av rasism ska fortsätta med samlad kraft. Mot bakgrund av detta menar förskoleförvaltningen att det är en fördel om stadens arbete inom området följer strukturen för det nationella arbetet mot rasism och hatbrott. Förskoleförvaltningen vill påtala att eventuell lokal styrning genom planer bör motsvara den nationella strukturen i syfte att stödja berörda nämnders arbete med frågorna i sin helhet, snarare än separata frågor/parallella styrdokument.

Tidigare i år tog Malmö stad fram *Plan mot islamofobi och antimuslimsk rasism*. Föreliggande förslag *Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism* är den andra planen inom området som tagits fram under 2024. En stor utmaning med en specifik plan riktad mot endast en avgränsad grups utsatthet inom området är att det kan medföra att det kommer behövas utarbetas fler handlingsplaner för att fånga upp olika gruppers utsatthet samt för att möjliggöra att följa strukturen av det ovan nämnda nationella arbetet mot rasism och hatbrott.

Trots ovanstående synpunkter anser förskoleförvaltningen att det är positivt att förslag på *Plan mot afrofobi och antisvart rasism* följer samma struktur som den redan antagna *Plan mot islamofobi och antimuslimsk rasism*, det vill säga att Malmö stads policy för mänskliga rättigheter ligger till grund för planen och att det utifrån den skrivs fram strategiska arbetsområden som ska ses som delar av en helhet samt att arbetet med planen kan integreras i den ordinarie verksamhetens arbete. Det är också positivt att det i förslaget finns en samstämmighet kring att båda planerna lyfter fram ett intersektionellt perspektiv i arbetet. Förskoleförvaltningen är också medveten om att det finns olika

behov av styrning och stöd inom området mellan olika verksamheter och att en plan som denna därmed kan vara ett viktigt verktyg i den övergripande styrningen.

Sammanfattningsvis anser förskoleförvaltningen att ytterligare styrning i form av en plan gällande afrofobi och antisvart rasism riskerar att ta fokus från och begränsa förutsättningarna för det samlade arbete som sker i befintliga processer kopplade till området. Vidare anser förskoleförvaltningen att den flerparallella styrningen ytterligare en plan genererar kan bidra till ökad administration, vilket riskerar att ta resurser från det samlade arbete som sker inom området.

Ansvariga

Linda Abrahamsson Avdelningschef

Serene Rosberg Förvaltningschef